

ФІНАНСОВО–КРЕДИТНА І ГРОШОВА ПОЛІТИКА

УДК 339.9

Петрашко Л.П.,
д.е.н., професор кафедри міжнародного менеджменту
Цівина М.С.,
аспірант* кафедри міжнародного менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»

ПОСТКРИЗОВА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ МІЖНАРОДНИХ БАНКІВСЬКИХ ГРУП

Petrashko L.P.,
dr.sc.(econ.), professor of department of international management
Tsivyna M.S.
graduate student of department of international management
Kyiv National Economics University named after Vadym Hetman

POSTCRISIS RESTRUCTURING OF INTERNATIONAL BANKING GROUPS' BUSINESS MODELS

Постановка проблеми. Світова фінансова система пережила глобальну фінансову кризу, яка була спричинена банкрутством американського інвестиційного банку Lehman Brothers. У той час як присутність міжнародних банківських груп на ринках країн світу збільшилася в цілому, тенденції та поточні моделі проникнення на внутрішній фінансовий ринок істотно відрізняються в залежності від приймаючої країни. Слід вказати, що відмінності у присутності іноземних банків в приймаючих країнах за групами розміру доходів та їх впливу на економічний розвиток цих країн є суттєвими.

Вільне переміщення капіталу, товарів і послуг у рамках Європейського Союзу більш-менш змушує країни-члени бути учасниками інтегрованої фінансової системи, в якій роль транскордонних банківських установ, ймовірно, відіграють країни, що не входять до об'єднання. Однак, спроба зменшити присутність іноземного капіталу в їх банківських системах може обмежити масштаби їх фінансової інтеграції. До фінансової кризи 2008-2009 років серйозних сумнівів у перевагах інтегрованої банківської системи в Європі не було. Транскордонна та багатонаціональна банківська діяльність розглядалася як природний компонент економічної інтеграції та торгівлі послугами. В Центральній та Східній Європі входження іноземних банків через злиття та поглинання або ж через нові інвестиції «з нуля» допомогло впровадити сучасні бізнес-практики в слаборозвинений банківський сектор. Іноземні банки стали домінуючими в багатьох країнах Центральної, Східної та Південно-Східної Європи як на національному, так і на локальному рівнях. Крім того, вицезгадана фінансова криза висвітила наявність ризиків, пов'язаних з міжнародною банківською діяльністю та присутністю іноземних банків в банківських системах приймаючих країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід вказати на зростання за останні десятиліття досліджень впливу іноземних банків та міжнародних банківських груп на банківські системи приймаючих країн, та на неоднорідності стратегічних моделей їх діяльності в бізнес-середовищі цих країн. Багатьма зарубіжними дослідниками вивчалися потенційні вигоди та ризики присутності названих суб'єктів на ринках приймаючих країн [1-4]. Проте, мало відомо, чому іноземні банки віддають переваги одним ринкам перед іншими, і як це відноситься до крос-культурних особливостей материнської та приймаючої країн, у тому числі двосторонніх аспектів. З точки зору впливу експансії іноземного капіталу на національні економіки, визначено, що дослідженнями доведено підвищення ефективності вітчизняних банківських систем, розвитку фінансового ринку, доступу до фінансових послуг, загального економічного зростання приймаючих країн. Разом з тим, недостатньо розкриті тенденції посткризової реструктуризації бізнес-моделей міжнародних банківських груп, як ключових

* Науковий керівник: Петрашко Л.П. – д.е.н., професор

агентів впливу на економічний розвиток приймаючих країн.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення тенденцій посткризової реструктуризації бізнес-моделей міжнародних банківських груп в глобальному бізнес-середовищі, специфіки стратегічних орієнтирів їх діяльності на ринках країн, що розвиваються.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансові регулятори провідних країн світу знайшли способи контролювати найбільш ризикові транснаціональні операції фінансових інститутів. Рада з фінансової стабільності G-20 склала список міжнародних фінансових груп, які створюють системні ризики для світової економіки і тому вимагають транскордонного нагляду (табл.1).

Таблиця 1

Перелік 24 системо-формуючих банківських груп Світу

Країна походження	Банківська група
США	Goldman Sachs JPMorgan Chase Morgan Stanley Bank of America Merrill Lynch Citigroup
Канада	Royal Bank of Canada
Велика Британія	HSBC Barclays Royal Bank of Scotland Standard Chartered
Швейцарія	UBS Credit Suisse
Франція	Societe Generale BNP Paribas
Іспанія	Santander BBVA
Японія	Mizuho Sumitomo Mitsui Nomura Mitsubishi UFJ
Італія	UniCredit Banca Intesa
Німеччина	Deutsche Bank
Нідерланди	ING

Джерело: [5]

У список ввійшли 30 міжнародних фінансових груп: з них 6 страхових та 24 банківських групи з Північної Америки, Великої Британії, Європи, Японії.

В період глобальної фінансової кризи міжнародні банківські групи активно здійснюють корегування своїх бізнес-моделей для того, щоб відповідати та задовольняти майбутні нормативні вимоги. Деякі основні банківські групи здійснили продаж активів з метою отримання прибуткових інвестиційних можливостей (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінка зростання активів глобальних банківських груп, 2006-2012

Назва	Обсяг продажів активів, млн. дол. США	Оцінка росту, %	Відношення обсягів продажу активів до статутного капіталу, %
Barclays	17,530	56,9	17,3
BBVA	2,190	45,8	4,2
BNP	116	36,4	0,1
Citigroup	9,730	2,1	5,4
Deutsche Bank	2,800	36,6	4,0
Dexia	5,460	-27,2	38,1
HSBC	12,830	40,2	7,7
ING	9,540	4,3	14,6
Lloyds	1,750	182,5	2,4
Raiffeisen	...	166,3	...
RBS	7,240	31,5	6,1
Santander	2,390	53,9	2,2
UBS	261	68,9	0,4
Unicredit	203	12,6	0,3
West LB (Portigon)	143	-35,0	2,6

Джерело: [6, с. 87]

Як результат, міжнародні вимоги до вітчизняних банків зростають в цілому. Протягом 2006-2012 рр. географічне позиціонування міжнародних банківських груп в глобальному бізнес-середовищі змінилось, деякі регіони демонструють активний процес виведення іноземних активів. Міжнародні банківські групи внесли значні зміни в свої бізнес-стратегії в роки поступальної фінансової кризи: використання буферів при необхідності заміни збіднілого капіталу, скорочення ризикових угод, адаптація до мінливих ринкових умов за рахунок використання активів глобальних інвестиційних портфельів. Тенденції роздержавлення найбільших міжнародних банківських груп є частиною антикризової стратегії їх розвитку. Дані таблиці 2 показують, що з січня 2009 року найбільші міжнародні фінансові групи продали активи на суму близько 72 мільярдів доларів США, або в середньому близько 7,5% від статутного капіталу.

Для порівняння, продаж активів як національними (53%), так і іноземними банківськими структурами (47%) знаходиться в одному і тому ж діапазоні. Продажі активів в таких сферах, як управління інвестиціями, надання консультативних послуг, діяльність комерційних банків, страхового бізнесу в цілому склали 52% від загальних об'ємів продажу активів найбільших міжнародних банківських груп за 2006-2012рр. (табл. 3).

Таблиця 3

Галузева структура продажів активів найбільших міжнародних банківських груп, 2006-2012 рр., %

Галузевий напрямок	%
Інвестиційний менеджмент і консалтинг	26,27
Комерційні банки	15,91
Довгострокове страхування	10,26
Фінанси: споживчі кредити	8,00
Будівництво: житлове і комерційне	7,44
Фінанси: інші послуги	6,37
Фінанси: кредитні картки	5,22
Різноманітні банківські установи	4,81
Управління нерухомістю	3,94
Похідні послуги	2,48
Операції з нерухомістю	2,34
REITS: диверсифікований	2,15
REITS: торгові центри	2,05
Готелі	1,21
REITS: іпотечні	0,87
REITS: офісна нерухомість	0,25
Роздрібна торгівля: гіпермаркети	0,19
Довіра до нерухомості	0,14
Фінанси: брокерські послуги	0,06
Диверсифіковані фінансові послуги	0,04
Всього	100,00

Джерело: [6, с. 87]

Міжнародні банківські групи, швидше за все, переорієнтували свою діяльність, щоб підготуватися до нових, більш суворих посткризових умов розвитку за рахунок забезпечення збереження стратегічних активів та їх ліквідності. Так, у 2008 р. в ЄС були застосовані дуже суворі вимоги реструктуризації до низки великих банків, в тому числі RBS і Lloyds – у Великобританії, West LB і Nordbanken – в Німеччині, Dexia – в Бельгії, ING – в Нідерландах, а також до всіх банків в Ірландії. Швидкий продаж активів був характерним для невеликої кількості міжнародних банківських груп, але сам процес стосувався усіх глобальних гравців фінансового сектору і знаходився на стадії планування їх роздержавлення. Такі тенденції значно змінюють структуру світової банківської системи в сторону більш внутрішньої (національної) її орієнтації за рахунок географічного стиснення глобального позиціонування.

Загалом, транскордонні операції великих міжнародних банківських груп в розвинутих країнах та країнах, що розвиваються, за період з 2006 по 2012 роки зросли. Таку ситуацію спричинили операції купівлі/продажу активів, які використовувались банківськими групами для реструктуризації бізнес-стратегії у регіоні позиціонування, змін в галузі управління ризиками, відновлення балансу їх конкурентоспроможності на глобальних ринках. Незважаючи на глобальну фінансову кризу 2007-2008 років, на сьогоднішній день, немає ніяких ознак, що зарубіжна діяльність міжнародних банківських груп скорочується, про що свідчить BIS (Bank for International Settlements) звітність країн регіонів щодо їх

бізнес позиціонування [7; 8].

Міжнародні вимоги материнських структур міжнародних банківських груп до їхніх закордонних офісів та філій у 2012 році стали значно вищі, ніж наприкінці 2006 року, до настання світової фінансової кризи. Навіть для небагатьох з них, де з'являються жорсткі претензії та вимоги (наприклад, скорочення іноземної діяльності для австрійських банківських груп), чисті міжнародні операції залишаються незмінними за рахунок самостійного фінансування дочірніми компаніями на місцевому рівні. В середньому, найбільші міжнародні банківські групи підтримують докризовий рівень іноземної діяльності.

Висновки з даного дослідження. Для окремих гравців глобальних банківських груп характерне значне скорочення частки позичкових коштів, особливо це стосується банківських груп Іспанії та Великобританії, щодо їх діяльності в країнах з розвинутою економікою. Така ж ситуація спостерігається в банківських групах Бельгії та Швеції по відношенню до європейського ринку. Тенденції стратегічних орієнтирів міжнародних банківських груп на ринках країн, що розвиваються, залишаються досить стійкими. Лише в деяких країнах міжнародні банківські групи, які були досить успішними, змінюють свою регіональну бізнес присутність (наприклад, іспанські групи в Латинській Америці). І навпаки, французькі, німецькі та британські банківські групи розширюють регіональну іноземну присутність, що пояснюється відносно сильним адаптаційним потенціалом використання сприятливих ринкових умов в напрямку реструктуризації їх бізнес напрямків, скороченням та диверсифікацією міжнародних ризиків по різних банківських секторах та збереженням на цій основі глобальних фінансових взаємозв'язків. В системі визначених тенденцій зміни напрямків стратегічного розвитку міжнародних банківських груп слід акцентувати увагу на розширенні регіональної присутності глобальних гравців фінансового сектору країн з ринковою економікою в Європі та Латинській Америці.

Література

1. Claessens Stijn, and Van Horen Neeltje, 2012, Foreign Banks: Trends, Impact and Financial Stability, IMF Working Paper, No. 12/10.
2. Goldberg Linda S. Banking Globalization, Transmission and Monetary Policy Autonomy, *Sveriges Riksbank Economic Review*, 2013, p. 161-193.
3. Cetorelli, Nicola, and Linda Goldberg (2012a), Banking Globalization and Monetary Transmission, *Journal of Finance*, vol. 67:5, p. 1811-1843.
4. Claudia M. Buch & Cathérine T. Koch & Michael Koetter, 2013. "Do Banks Benefit from Internationalization? Revisiting the Market Power--Risk Nexus," *Review of Finance*, European Finance Association, vol. 17(4), pages 1401-1435.
5. Офіційний сайт компанії EXC, Новини в світі, Визначені 30 компаній, які можуть стати причиною наступної фінансової кризи: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oaoex.ru/press/worldnews/3119/>
6. Global Financial Stability Report. Restoring Confidence and Progressing on Reforms. - Washington: IMF. — 2012. — 188 p.
7. Офіційний сайт Bank for International Settlements: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org>.
8. Bank for International Settlements: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bppdf/bispap69.htm>

References

1. Claessens Stijn, and Van Horen Neeltje (2012), Foreign Banks: Trends, Impact and Financial Stability, IMF Working Paper, no. 12/10
2. Goldberg, Linda S. (2013), Banking Globalization, Transmission and Monetary Policy Autonomy, *Sveriges Riksbank Economic Review*, pp. 161-193.
3. Cetorelli, Nicola, and Goldberg, Linda (2012), Banking Globalization and Monetary Transmission, *Journal of Finance*, vol. 67:5, p. 1811-1843.
4. Claudia, M. Buch, Cathérine, T. Koch, Michael, Koetter, (2013), "Do Banks Benefit from Internationalization? Revisiting the Market Power--Risk Nexus," *Review of Finance*, vol. 17(4), pp. 1401-1435.
5. Official web-site EXC Company, World News, 30 Companies to Be the Reason for the Next Financial Crisis are Defined, available at: <http://oaoex.ru/press/worldnews/3119/>
6. Global Financial Stability Report. Restoring Confidence and Progressing on Reforms. - Washington: IMF, 2012, 188 p.
7. Official web-site Bank for International Settlements, available at: <http://bis.org>.
8. Bank for International Settlements, available at: <http://bis.org/publ/bppdf/bispap69.htm>